

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 230/2021-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 6/2015 v časti rozhodovania o náhrade trov povinnej obhajoby takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 6/2015 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 6/2015 v časti rozhodovania o náhrade trov povinnej obhajoby konal bez zbytočných prietahov.
3. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadost'učinenie v sume **2 500 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 18. februára 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 6/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a priznal jej primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 500 eur.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 230/2021 z 2. júna 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu na ďalšie konanie.

2.1 Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov, doložených príloh a obsahu súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka bola opatrením okresného súdu č. k. 0 T p/354/2014 z 8. júla 2014 ustanovená za obhajkyňu obvinenému [postup podľa § 40 ods.1 Trestného poriadku a § 37 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku]. V rámci inštitútu povinnej obhajoby zastupovala obvineného v prípravnom konaní až do podania obžaloby prokurátorom č. k. 4Pv/412/12/1101-39 z 2. februára 2015. Okresný súd následne opatrením sp. zn. 2 T 6/2015 rozhodol podľa § 40 ods. 1 Trestného poriadku o zrušení ustanovenia obhajkyne z dôvodu, že pominuli dôvody povinnej obhajoby. Vzhľadom na ukončenie povinnej obhajoby podala sťažovateľka písomným podaním z 9. marca 2015 okresnému súdu vyúčtovanie trov povinnej obhajoby. Uviedla, že okresný súd vo veci dosiaľ nerozhodol, pričom nereagoval ani na urgencie a žiadosti sťažovateľky o rozhodnutie (písomné podania zo 7. decembra 2015, 10. júna 2016, 21. septembra 2017, 14. februára 2019, 3. februára 2020, 27. októbra 2020). Sťažovateľka tiež podala 16. decembra 2020 sťažnosť na prietahy predsedovi súdu, ktorý opakovane informoval sťažovateľku o predĺžení lehoty na jej vybavenie. Sťažnosť na prietahy bola okresným súdom vyhodnotená ako dôvodná (upovedomenie z 19. apríla 2021), pričom okresný súd uviedol, že predmetná trestná vec bola právoplatne skončená a o trovách povinnej obhajoby bude rozhodnuté bez zbytočného odkladu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Podľa predbežného vyjadrenia okresného súdu z 31. marca 2021 súdne konanie pôvodne vedené pod sp. zn. 2 T 6/2015 bolo v spojení s uznesením okresného súdu č. k. 5 T 52/2009-1623 z 12. marca 2015 vylúčené na samostatné konanie a z pokynu zákonného sudcu vyplynulo, že pôvodná vec sp. zn. 2 T 6/2015 sa zapisuje ako nová vec do súdneho registra pod sp. zn. 5 T 11/2015. Zároveň okresný súd zistil, že mu sťažovateľka 10. marca 2015 doručila vyúčtovanie trov do trestného konania vedeného pod sp. zn. 5 T 11/2015, a teda v rovnaký deň ako malo byť podané vyúčtovanie sťažovateľky do konania sp. zn. 2 T 6/2015. Pri vybavovaní sťažnosti sťažovateľky na prietahy v konaní predsedom súdu 17. februára 2021 vyzval sťažovateľku k doplneniu podania, pričom z jej odpovede nemá za jednoznačné preukázané, že nejde o dve totožné vyúčtovania sťažovateľky v rovnakom trestnom konaní, ktoré bolo vedené pod dvomi spisovými značkami. Z uvedeného dôvodu dosiaľ okresný súd nerozhodol o priznaní odmeny a náhrady výdavkov sťažovateľke.

4.1 Okresný súd následne doplnil svoje vyjadrenie k ústavnej sťažnosti 19. apríla 2021. Uviedol, že na celkovú dĺžku rozhodovania o náhrade trov povinnej obhajoby mali vplyv predovšetkým objektívne príčiny bez subjektívneho zavinenia vyššieho súdneho úradníka. Okresný súd zdôraznil, že k nepriznaniu odmeny ustanovenej obhajkyne došlo v dôsledku zmätočnosti pri evidovaní a založení vyúčtovania sťažovateľky ako obhajkyne do trestného spisu sp. zn. 5 T 11/2015. Zároveň poukázal na to, že ide o právoplatne skončenú trestnú vec, pričom súdny spis sp. zn. 5 T 11/20155 bol opakovane zapožičaný ústavnému súdu a všeobecným súdom v súvislosti s inými konaniami vo vzťahu k osobe obžalovaného. Vzhľadom na rozsiahlosť spisového materiálu (2 zväzky) a v dôsledku personálnych zmien v trestnom oddelení dosiaľ nebolo o odmene obhajkyne rozhodnuté nie úmyselne, ale naopak z objektívnych príčin. Podľa okresného súdu je kľúčovou okolnosťou to, že v trestnom spise (sp. zn. 5 T 11/2015, pozn.) sa nachádza vyúčtovanie odmeny sťažovateľky z 9. marca 2015 doručené okresnému súdu 10. marca 2015, ktoré sa minimálne z časového hľadiska identicky zhoduje s vyúčtovaním, ktoré mala sťažovateľka doručiť (podľa obsahu ústavnej sťažnosti k sp. zn. 2 T 6/2015, pozn.). Podľa názoru okresného súdu teda z dosiaľ zistených skutočností nebola odstránená rozpornosť identickosti oboch podaných vyúčtovaní. V závere svojho vyjadrenia okresný súd uviedol, že po fyzickom predložení trestného spisu vedeného pod sp. zn. 5 T 11/2015, po odstránení rozporu identickosti vyúčtovania a preskúmaní oprávnenosti predloženého vyúčtovania rozhodne bezodkladne o priznaní odmeny a náhrady trov sťažovateľke ako ustanovenej obhajkyne.

III.2. Replika sťažovateľky:

5. Sťažovateľka vo svojej replike predniesla, že okresnému súdu predložila len jedno vyúčtovanie trov povinnej obhajoby, a to pod sp. zn. 2 T 6/2015, ktoré podala osobne do podateľne 10. marca 2015. Z uvedeného dôvodu nerozumie tvrdeniu okresného súdu, že 10. marca 2015 doručila okresnému súdu vyúčtovanie trov do trestného konania vedeného pod sp. zn. 5 T 11/2015, a teda v rovnaký deň ako malo byť podané vyúčtovanie sťažovateľky do konania sp. zn. 2 T 6/2015. Sťažovateľka svoje vyúčtovanie doručené pod sp. zn. 2 T 6/2015 urgovala a priebežne zisťovala stav veci telefonicky. Uviedla, že urgencie realizovala aj písomne podanými žiadosťami, na ktoré jej okresný súd nikdy neodpovedal a na žiadne z písomných podaní nereflektoval. Zdôraznila, že obvinenému bola ustanovená *ex offico* len v jednej veci a do 18. februára 2021 bola okresným súdom celkovo ustanovená *ex offico* len v dvoch trestných konaniach (uvedené tvrdenie je aj súčasťou odpovede sťažovateľky okresnému súdu na jeho výzvu z 18. februára 2021, pozn.). Podľa názoru sťažovateľky okresný súd mohol v rámci svojej evidencie z úradnej moci zistiť, či už bolo o akomkoľvek jej nároku na odmenu obhajcu od jej zapísania do zoznamu advokátov rozhodnuté.

5.1. Zdôraznila, že konanie o trovách obhajoby trvá už viac ako šesť rokov, pričom od podania sťažnosti predsedovi okresného súdu uplynulo už viac ako sedem mesiacov, od vrátenia zapožičaného spisu prešli takmer štyri mesiace a o priznaní trov obhajoby dosiaľ rozhodnuté nebolo. Vyúčtovanie trov povinnej obhajoby predstavuje sumu 1 924,26 eur, ktorá je sumou značne vysokou, pričom sťažovateľka práve v začiatkoch výkonu advokácie (od roku 2014, pozn.) pociťovala jej nevyplatenie o to výraznejšie. Poukázala i na to, že ak by išlo o poskytovanie služieb bežnému klientovi, tak by z dôvodu omeškania s plnením mohol klient znášať aj úroky z omeškania. Na základe uvedených skutočností a v plnom rozsahu zotrvala na jej obsahu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Podstatou námietok sťažovateľky je, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu ňou namietaných základných práv (bod 1 odôvodnenia nálezu) nerozhodnutím súdu o náhrade trov obhajoby. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 90/2010).

7. Článok 6 ods. 1 dohovoru možno aplikovať aj na rozhodovanie o trovách konania za predpokladu, že predmetom konania bolo rozhodovanie o občianskych právach a záväzkoch alebo o oprávnenosti trestného obvinenia (porovnaj rozsudky ESLP vo veciach Robins proti Spojenému kráľovstvu z 23. 9. 1997, Beer proti Rakúsku zo 6. 2. 2001, porovnaj tiež Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 604). Obdobne aj ústavný súd uviedol, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (m. m. IV. ÚS 604/2018). Aj na konanie o trovách konania sa takto vzťahujú garancie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. z čl. 48 ods. 2 ústavy, t. j. povinnosť súdu rozhodnúť o trovách konania v primeranej lehote, resp. bez zbytočných prietáhov.

8. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaného práva vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

9. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť v súdnom konaní taký procesný postup, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Aj na konanie o trovách konania sa takto vzťahujú garancie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. z čl. 48 ods. 2 ústavy, t. j. povinnosť súdu rozhodnúť o trovách konania v primeranej lehote, resp. bez zbytočných prietáhov (m. m. I. ÚS 279/2019).

10. Účel základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v trestnom konaní pred súdom možno definovať primárne aj ako potrebu, aby stav právnej neistoty osoby obžalovanej z trestného činu, o vine ktorej má rozhodnúť súd, bol odstránený právoplatným súdnym rozhodnutím bez zbytočných prietáhov, resp. v primeranej lehote (I. ÚS 444/2014). Súčasťou tohto základného práva je aj bez zbytočných prietáhov rozhodnúť o ďalších súvisiacich otázkach, t. j. aj o odmene obhajcu za poskytnuté právne služby (I. ÚS 279/2019, IV. ÚS 126/2019).

11. Pri posudzovaní otázky, či v konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 250/2020) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej orgán verejnej

moci rozhoduje, správanie strán a postup samotného orgánu verejnej moci. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

12. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o trovách konania, v tomto prípade o odmene obhajcu za poskytnuté právne služby obžalovanému v trestnom konaní, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nemožno ho považovať za právne či skutkovo náročné. Okresný súd síce vo svojom vyjadrení poukázal na určitú zvýšenú skutkovú zložitost' posudzovanej veci vzhľadom na nový zápis trestnej veci do súdneho registra (k tomu pozri bod 4 odôvodnenia nálezu) a z toho prameniaca pochybnost' konajúceho súdu o duplicitnom vyčíslení trov povinnej obhajoby, táto „výhovorka“ okresného súdu je však absolútne neprijateľná a ústavný súd danú okolnosť nepovažuje za spôsobilú ospravedlniť nečinnost' okresného súdu a absenciu rozhodnutia o trovách povinnej obhajoby po dobu šiestich rokov od ich vyčíslenia ustanovenou obhajkyňou.

13. Pokiaľ ide o správanie sa sťažovateľky, ústavný súd nezistil na jej strane žiadne okolnosti, ktoré by sa podpísali na priet'ahovom postupe okresného súdu. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh má ústavný súd za preukázané, že sťažovateľka vystupovala aktívne, o vec sa priebežne zaujímala a okresnému súdu adresovala viaceré písomné žiadosti o rozhodnutie (k tomu bližšie bod 3 odôvodnenia tohto nálezu), čím mu poskytla dostatočný časový priestor na zjednanie nápravy.

14. Ústavný súd, hodnotiac aj samotný postup okresného súdu, považuje z ústavnoprávneho hľadiska uvedené obdobie (6 rokov) pri rozhodovaní súdu o takej v podstate nekomplikovanej veci, akou je priznanie náhrady trov obhajoby, resp. priznanie výšky odmeny advokátovi za poskytnutie právnych služieb, za neakceptovateľné. Ústavný súd opätovne pripomína, že okresný súd nedodržel zákonnú 30-dňovú lehotu na rozhodnutie o nároku sťažovateľky, ako to vyžaduje § 553 ods. 3 Trestného poriadku. Navyše, okresný súd ani v čase po podaní vyjadrenia k obsahu ústavnej sťažnosti (k tomu pozri bod 4.1 odôvodnenia tohto nálezu) vo veci trov povinnej obhajoby nerozhodol, teda ani opakované žiadosti sťažovateľky či podanie jej ústavnej sťažnosti neprimälo okresný súd k tomu, aby zintenzívil svoju činnost' a o sťažovateľkou uplatnených nárokoch rozhodol aspoň v prvom stupni (teda vyšším súdnym úradníkom). Po preskúmaní podkladov na rozhodnutie tak ústavný súd nemohol inak ako dospieť k jednoznačnému záveru, že priet'ahy v napadnutom konaní idú výlučne na vrub okresnému súdu.

15. Zohľadňujúc všetky skutočnosti relevantné pre danú vec, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní v časti rozhodovania o náhrade trov obhajoby došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

16. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Priet'ahy či nečinnost' súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším priet'ahom (ústavným prikazom konať), ale už raz vzniknutý priet'ah odstrániť

nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

17. Vzhľadom na to, že ústavnému súdu sa napriek snahe nepodarilo zistiť aktuálny stav veci, vychádzal z premisy, že v čase jeho rozhodovania stále nebolo o trovách povinnej obhajoby sťažovateľky vydané príslušné uznesenie, formuloval príkaz všeobecnému súdu konať (bod 2 výroku nálezu). Ústavný súd poznamenáva, že okresný súd na mail ústavného súdu z 22. septembra 2021 neodpovedal a poznámka v registri, že spis 5 T 11/2015 je na ústavnom súde, doteraz nebola vymazaná, hoci ústavný súd spis koncom februára zo spisu sp. zn. III. ÚS 439/2020 okresnému súdu vrátil.

18. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sťažovateľka v sťažnostnom návrhu požiadala, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 500 eur. Svoj návrh odôvodnila tým, že ide o odmenu za obhajobu, ktorá je odmenou za prácu sťažovateľky a jej zdroj príjmov. Povinná obhajoba bola realizovaná v rokoch 2014 – 2015, teda už takmer šesť rokov nemá sťažovateľka zaplatené za vykonanú prácu a vlastne tak úveruje štát, pričom nemožno opomenúť, že dochádza k inflácii, a teda aj k znehodnoteniu jej odmeny.

19. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. Berúc do úvahy povahu veci, uplatnenú sumu trov povinnej obhajoby (1 924,26 eur), no najmä neschopnosť okresného súdu ani po šiestich rokoch rozhodnúť o odmene advokáta ustanoveného v trestnom konaní, ústavný súd považoval priznanie požadovanej sumy za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

21. O náhrade trov konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nebolo potrebné rozhodnúť, keďže sťažovateľka ako advokátka nemusela byť v konaní právne zastúpená (§ 34 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a iné trovy jej nevznikli a ani ich náhradu nežiadala.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. septembra 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu